

60-vuotias valtiotieteellinen tiedekunta ja sen 55-vuotias kirjasto

[04/05](#)

Valtiotieteellisen tiedekunta vietti 9.5.2005 60-vuotissyntymäpäiväänsä. Viisi vuotta nuorempi tiedekunnan kirjasto juhli yhdessä tiedekuntansa kanssa, nyt niinkuin aiemminkin. Juhlien yhteydessä kirjaston sisääntuloaulassa oli ainejärjestöjen näyttely, jollainen järjestettiin kirjastossa tiedekunnan 50-vuotisjuhlienkin yhteydessä. Myös [omia 50-vuotissyntymäpäiviään](#) kirjasto vietti tiedekuntansa kanssa, kuten todennäköisesti viettää omia 60-vuotispäiviäänkin viiden vuoden päästä.

Tiedekunnan merkkivuosisjuhlintaperinteisiin kuuluu tiedekunnan ainejärjestöjen näyttely. Kuvassa sosiologian professori Risto Alapuro tutkimassa Kannunvalajat ry:n seinäkettä kirjaston lehtihuoneessa tiedekunnan 50-vuotisjuhlanäyttelyssä vuonna 1995. (Kuva: Eero Piirainen)

Vähänkään kypsempään ikään ehtineiden sankareiden syntymäpäiväjuhlinnan yhteydessä tavataan muistella. Tähän virityttiin valtiotieteellisessä tiedekunnassa tänä keväänä jo hyvissä ajoin ennen juhlia. Tiedekunnan kirjastossa keskityttiin muistelemaan ennen muuta tiedekunnan ja sen kirjaston välisiä yhteyksiä, joiden läheisyydelle on luonut omat edellytyksensä se, että huomattava osa kirjaston henkilökunnasta on ollut ja on tiedekunnan kasvatteja ja muutkin lähialoja opiskelleita, siis tiedekuntalaisia tai miltei. Seuraavassa otteita kirjastolaisten merkkivuosismuistelusta.

Tiedekunta ja sen kirjasto - yhteyksiä, yhteistyötä ja yhteisloa

Tiedekunnan ja sen kirjaston välisen yhteydenpidon sisällöt ja muodot ovat moninaiset ja ne ovat muuttuneet jonkin verran vuosikymmenten saatossa, mutta jotain jatkuvuuttakin on havaittavissa. Jatkuvuutta yhteisessä edustaa esimerkiksi mainittu yhteinen juhlinta. Syntymäpäivien lisäksi kirjasto juhlinut tiedekuntansa kanssa myös [tupaantuliaisia](#). Pohja yhteiselle juhlinnalle on luotu arkisessa kanssakäymisessä, jossa siinäkin on ollut joitain suhteellisen pysyviäkin käytäntöjä.

Tiedekuntalaiset kokoelmien kartuttajia ja kehittäjinä

Jo kirjaston olemassaolon ensimmäisinä vuosina tiedekunnan opettajilla ja tutkijoilla oli keskeinen rooli kirjaston kokoelmien kehittämisessä. [Erik Allardt](#) kertoo kirjaston 50-vuotisjuhlissa pitämässään esitelmässä, kuinka ensimmäinen kirjastonhoitaja Henrik Schauman otti 1950-luvulla aktiivisesti yhteyksiä nuoriin tutkijoihin ja pyysi näiltä kirjaehdotuksia ja sai näin kokoelmiin uusinta yhteiskuntatieteellistä tutkimusta. Näinä varhaisina vuosina myös professorien lahjoitukset kartuttivat merkittäväällä tavalla kirjastojen kokoelmia. Vähäpätöinen ei ollut myöskään se kokoelma, jonka tiedekuntajärjestö Kannunvalajat lahjoitti tiedekunnan kirjastolle vuonna 1956. Tapaus pääsi oikein Uuden Suomen palstalle luovutustilaisuudesta otetun kuvan kanssa.

Opiskelijatkin ovat osallistuneet tiedekuntansa kirjaston kokoelmien kartuttamiseen, mistä muistuksena erinäisissä kirjaston kirjoissa on tiedekuntajärjestö Kannunvalajat ry:n ex libris. Vuonna 1956 otetussa kuvassa silloisia kannunvalajia lahjoittamassa silloisen seminaarikirjaston kirjastonhoitajalle Henrik Schaumanille kirjakokoelmaansa, johon kuului mm. maamme huomattavimpien valtiomiesten nimikirjoituksilla varustettuja teoksia.

Tiedekunnan opettajien ja tutkijoiden panos kirjaston kokoelmien kartuttamisessa on edelleenkin merkittävä, ei kyllä enää niinkään lahjoittajina kuin hankintaehdotusten tekijöinä. Heidän tilausehdotuksiin, mutta jossain

määrin myös opiskelijoiden ehdotuksia, toteutetaan sikäli, kun varat sallivat. Kirjojen suhteen ei ole ollut ongelmia. 1990-luvulla koettiin niukkoja aikoja, jolloin jouduttiin luopumaan monien lehtien tilaamisesta. Näistä lehtitilausten lakkauttamisesta neuvoteltiin opettajien ja tutkijoiden kanssa. Opettajia ja tutkijoita on konsultoitu myös niissä tilanteissa, kun kokoelmista on karsittu vanhempaa, vähemmän käytettyä aineistoa Kuopion varastokirjastoon toimitettavaksi.

Tiedekuntalaiset konsultteina toiminnan ja palvelujen kehittämisessä

Kirjasto on konsultoinut opettaja- ja tutkija-asiakkaitaan myös muissa toimintansa kehittämiseen liittyvissä asioissa. Esimerkiksi kirjastossa vuosia kehitellyn ja käytetyn sosiaalitieteellisen asiasanaston luomisvaiheessa tuolloinen kirjastoamanuenssi, Hilkka Nielmelä (sittemmin Lamminen, nykyisin Kuusi) kävi pitkäjänteisiä terminologisia keskusteluja sosiologian ja sosiaalipolitiikan opettajien ja tutkijoiden kanssa. Myös sanaston myöhempi kehittäjä Terttu Turunen turvautui monesti tutkija-asiakkaidensa asiantuntemukseen tiettyjen asiasanojen tarpeellisuutta sekä niiden rinnakkaistermejä ja laajempia ja suppeampia termejä pohtiessaan. Asiasanastoa ei enää ylläpidetä kirjastossa, koska sanastomme saatiin saatiin integroitua *Yleiseen suomalaiseen asiasanastoon*, joka tämän operaation tuloksena on kattavampi sosiaalitieteiden kuin monien muiden tieteenalojen osalta. Asiasanaston kehittelyyn ei nykyään enää olisi oikein aikaakaan, ei enempää meillä kirjastolaisilla kuin tutkija- ja opettaja-asiakkaillammekaan. Tämä on tavallaan sääli. Me tähän toimintaan osallistuneet kirjastolaiset olemme jääneet kaipaamaan sanastotyön yhteydessä virinneitä intellektuaalisia keskusteluja.

Tiivis yhteydenpito tiedekunnan opettajien ja tutkijoiden kanssa on vakuuttanut meidät kirjastolaiset siitä, suuntautuminen kirjastojen väliseen yhteistyöhön, sekä yliopiston sisällä että laajemmin, palvelee kirjaston pääasiakaskunnan, tiedekuntalaisten, tarpeita. Kuvaavaa ehkä on, että tällä hetkellä sekä HYK-kansalliskirjaston että Opiskelijakirjaston johtokunnissa johtaa puhetta valtiotieteilijä. Valtiotieteilijöiden tutkimus voi suuntautua hyvinkin monentyyppisiin asioihin ja yksittäinen tutkijakin voi suuntautua hyvin monialaisesti, joten ei ole ajateltavissa, että tiedekuntakirjasto voisi yksin vastata läheskään kaikkiin tiedontarpeisiin. Myös tiedotuksessaan ja käyttökoulutuksessaan tiedekunnan kirjasto on lähtenyt siitä, että valtiotieteilijät ovat tyypillisesti monien kirjastojen käyttäjiä.

Tiedekuntalaisten ja kirjastolaisten yhteisiä hankkeita

Tiiviis vuorovaikutus laitosten kanssa on merkinnyt myös sitä, että opettajat ja tutkijat ovat kääntyneet kirjaston puoleen vähän muunkinlaisissa asioissa kuin perinteisissä kirjallisuus- ja tiedonhakukysymyksissä. Kirjaston väkeä on värvätty esimerkiksi [bibliografioiden laatimiseen](#), johon tiedekunnan kirjastossa työskennelleillä on ollut omaehtoistakin innostusta. Viime aikoina bibliografiatoiminta tiedekunnan kirjastossa on ollut rajatumpaa, lähinnä

juhlakirjoihin liittyvää. Eräänlaista 'bibliografiointina' voidaan kyllä pitää tiedekunnan opettajien ja tutkijoiden julkaisutoiminnan rekisteröintiä JULKIn, mitä tiedekunnan kirjasto on tehnyt yli vuosikymmenen. Tämä toiminta on tiivistänyt kirjaston ja tiedekunnan laitosten välisiä yhteyksiä monin tavoin. Kiitos JULKI-tallenuksen, kirjastossa ollaan nyt hyvin selvillä siitä, mitä laitoksilla tutkitaan ja osataan ehkä tilata kirjaston kokoelmiin esitteiden tai kirja-arvostelujen tiedekuntalaisia kiinnostavia teoksia, ennenkuin niitä on ehtinyt kukaan ehdottaakaan tilattaviksi. JULKI-rekisteröinnin myötä olemme saaneet hankittua kirjaston kokoelmiin, lahjoituksina tai tilaamalla, ne teokset, joita tai joissa tiedekunnan opettajat ja tutkijat ovat julkaisseet.

Emme ole ihan varmoja tiedekunnanko vai sen kirjaston piiristä lähti idea perustaa [opinnäytetiivistelmätietokanta](#), jonne on koottu gradujen ja liseniaatintöiden tiivistelmiä sekä, viime vuosina, myös väitöskirja-abstrakteja. Tässä kehittelytyössä keskeinen yhteistyökumppani on ollut tiedekunnan sovellussuunnittelija. Kaikkiaankin kirjastolla on viime vuosina ollut tiiviit [yhteydet tiedekunnan atk-, tv- ja opetusteknologiaporukoihin](#). Yhteyksien tiivistymisen taustalla on elektronisten kirjastoaineistojen ja -palvelujen nopea lisääntyminen. Yhteistyötä on tarvittu jo konevarustuksen ja yhteyksien kehittämisessä. 1990-luvun alusta lähtien kirjastosta on pyydetty opettajia atk-opetuksen järjestäjille erityiskursseille kertomaan muun muassa viite- ja kokotekstitietokannoista sekä muista kirjastojen tarjoamista tutkimuksen etätyövälineistä. Opetuksen kehittämisen alueella on muutakin yhteistyötä. Kirjaston informaatikko on nyt mukana tiedekunnan opetuksen kehittämistoimikunnassa.

Tiedekunnan opiskelijat ja kirjasto ja kirjastolaiset

Kirjastolaisten tuntuma tiedekunnan opiskelijoihin ja heidän arkeensa on nykyään oikeastaan aika tiivis. Tiedekunnan opiskelijoille kirjasto on pyrkinyt tarjoamaan paitsi lainauspalveluja ja ajanmukaisesti varustetun opiskeluympäristön myös, kulloistenkin tilojen suomien mahdollisuuksien mukaan, kohtaamispaikan, tässä tavoitteessaan nykyisissä tiloissaan mielestään kohtuullisen hyvin onnistuen. Kirjaston lehtisalissa opiskelijoilla on mahdollisuus ajan ilmiöiden seuraamiseen sanomalehtiä lukemalla ja aina välillä katselemalla tv:stä valtiollisiksi mielletäviä speaktaakkeleja, esimerkiksi kuninkaallisia häitä tai valtiomiesten hautajaisia. Viimeksi mainituissa tilanteissa 'kotikatsomossa' on ollut usein paitsi opiskelijoita myös kirjastolaisia. Ainejärjestöt ovat voineet kokoontua kirjaston ryhmätyötiloissa ja lainata kirjastosta saksia, leikkuria ja muita askarteluvälineitä ja tarvikkeita mainoksiaan ja julisteitaan taiteillessaan. Kirjastorakennuksen aulassa opiskelijat ovat kaupanneet, milloin kahvia, milloin lippuja, milloin merkkejä tai haalareita. Toimintaan tarvittavia pöytiä, jatkojohtoja ja muita mahdollisia tarvikkeita on etsitty kirjastosta.

Argumentaatiotaidot ovat valtiotieteilijöille ensi arvoisen tärkeitä. Tiedekunnan opiskelijat löytävät keskusteluareenoita vaikka mistä. Yksi suosittu paikka, *Klixiksi* kutsuttu, sijaitsee kirjaston sisääntuloaulassa kahvi- ja virvoitusjuoma-automaattien edessä. 1990-luvun lopussa otetussa kuvassa sosiaalipolitiikan ainejärjestön, Stigman, aktiiveja pitämässä kilpailevaa yritystä automaateille. (Kuva: Eero Piirainen)

'Salonkielämää' tiedekunnan kirjastossa

Tiedekunnan opettajien ja tutkijoiden käynnit tiedekunnan kirjastossa ovat viime aikoina harventuneet, kiitos lisääntyneiden verkkopalvelujen ja kirous aineisen kiireen tuloksenteekoon. Pari, kolme vuosikymmentä sitten tilanne oli tässä suhteessa aika erilainen. Tuolloin tiedekunnan opettajat ja tutkijat vierailivat kirjastossa useamminkin ja saattoivat viivähtää pidempäänkin keskustelemassa henkilökunnan kanssa. Näissä yhteyksissä on välittyä myös hyödyllistä informaatiota ja syntyi erilaisia kehittämisideoita. Esimerkiksi 1970- ja 1980-luvulla kirjastonjohtajan Hilkka Lammisen ahtaassa työhuoneessa vieraili useampin tuon ajan professori ja emeritus viihtyen joskus tunnin, parikin keskustelemassa kirjaston kehittämisestä ja tutkimuksen uusista tuulista mutta aika usein myös yhteiskunnallisista ja poliittisista kysymyksistä, valtiotieteilijöistä kun oli kyse.

Varsin otolliset puitteet tiedekuntalaisten ja kirjaston väen yhdessäololle vallitsivat sosiaalitieteiden laitoksella Franzeninkadulla, jossa sosiologian ja sosiaalipolitiikan laitokset majailivat 1960-luvulta vuoteen 1996. Kirjasto sijaitsi kellarikerroksessa, mutta laitosrakennuksen ytimessä, kuppilan vieressä. Kuppila sulkeutui jo viimeistään neljältä iltapäivällä. Tämän jälkeen kahvia ja kahvilakulttuuria saattoi olla tarjolla *Eevan salongiksi* kutsutussa kirjastossa, jonne haettiin vehnäsiä vastapäätä sijaitsevasta Avikaisen leipomosta ja jossa yhden sivukammarin lisätilan saamisen jälkeen saatettiin keskustelujen lomassa nauttia myös savullisista kahveista. Nämä

keskustelutuokiot saattoivat olla hedelmällisiä paitsi osallistujien virkistykseen ja sivistymisen myös tutkimusten ja opinnäytteiden edistymisen kannalta. Niiden kautta kirjastoväki tuli tutustuneeksi rakennuksessa majailevien laitosten opettajien, tutkijoiden mutta myös useiden vakioasiakas-opiskelijoiden tutkimusaiheisiin ja saattoi sitten täällä tuntumallaan osata poimia uusista kirjoista juuri ne teokset ja lehdistä ne artikkelit, joista kyseiselle tutkijalle tai tutkijanalulle oli tieteellistä iloa.

Kirjaston Franzeninkadun yksikössä työskentelevien kirjastolaisten ja kanta-asiakkaiden yhteydet muodostuivat 1970-luvulla hyvin läheisiksi jo sitäkin kautta, että kirjaston palvelutoimisto, henkilökunnan työ- ja sosiaalityö, kortistot, hakuteokset ja kurssikirjat sijaitsivat miltei samoissa ahtaissa tiloissa, mitä nyt oli vähän lasiseinää välissä. 1970-luvun jälkipuoliskolla otetun kuvan asiakkaat ovat tulloinen sosiologian laitoksen assistentti Seppo Pöntinen, sosiaalipolitiikan opiskelija Jukka Isopuro ja kirjastolaiset Terttu Turunen ja Eeva Peltonen. Kuvan otti Eero Piirainen Jukka Isopuron kameralla.

1980-luvulla, kauan ennen tulostavastuuta ja tupakkalakia kirjastossa toimi eräänlainen salonki, jonne kirjastolaiset ja vakiasiakkaat kokoontuivat keskustelemaan, kahvittelemaan ja joskus vähän sauhuttelevaankin. Vuonna 1985 otetussa kuvassa asiakkaiden mukeissa on glögiä, pikkujoulun kunniaksi. Kuvan on ottanut tuolloinen sosiaalipolitiikan assistentti Ilmo Massa.

Kirjaston toisessa toimipisteessä, Aleksilla, ei ollut ihan yhtä hyviä edellytyksiä kahviteluun ja salonginpitoon. 'Liikenne' palvelutoimistossa oli sen verran vilkkaampaa. Olihan vakiasiakaskunta, huomattavasti laajempi kuin Franzenian, sillä koostuihan se useamman laitoksen opiskelijoista opettajista ja tutkijoista. Oli kuitenkin tiettyjä lauantaiasiakkaita, joiden kanssa saatettiin kahvitella ja keskustella, kaiken maailman asioista, aika hiljaista kun lauantaisin usein oli. Joulun alla Aleksillakin nautittiin joskus glögiä vakiasiakkaiden kanssa.

Muuttuvat yhteydenpitotavat

Aika entinen ei koskaan enää palaa - se on hyväksyttävä. Nykyisin kirjaston palvelutoimistossa on arkipäivisin sellainen vilske, että tilaisuuksia asiakkaiden ja kirjastolaisten välisille keskusteluille ei oikein enää tahdo löytyä, kun lauantaiaukioloistakin on luovuttu. Salonkielämää kirjastossa kokeneet varttuneemmat virkailijamme eivät oikein voi olla kaipaamatta asiakkaiden kanssa kiireettömyyden ilmapiirissä käytyjä keskusteluja, joissa käsiteltiin luontevasti lomittain kirjastoasioihin, tutkimukseen, kulttuuriin ja yhteiskunnallisiin asioihin liittyviä teemoja. Jossain määrin vastaavanlaisia keskustelunpoikasia syntyy aina välillä vieläkin asiakkaiden ja kirjastolaisten välillä aukiolon viimeisten hiljaisten tuntien aikana palvelutoimistossa tai tupakkatauoilla talon edustalla tai terassitasanteella, mutta kyse on yleensä muutaman minuutin rupattelutuokioista.

Viime vuosina on syntynyt myös eräitä uusia kanssakäymisen muotoja, joissa yhdistyvät instrumentaalinen ja ekspressiivinen yhdessäolo ja joissa lomittuvat luontevasti yhteisten hankkeiden kehittäminen ja tiede, kulttuuri ja viihde. Esimerkiksi kirjaston ja atk-porukoiden yhteyksiä on lujitettu myös jokavuotisilla, kesän ja joulun kynnyksellä järjestetyillä [petankki-, hohtokeila-, tietokonepeli tai biljardipeleillä](#), joiden yhteydessä on usein ollut myös saunasessio Harjutorin saunassa. Atk-porukkaa mutta toki myös muita tiedekuntalaisia kuuluu Tarmon salissa kokoontuvaan kuntonyrkkeilyporukkaan, *Kehäpäättelijöihin*, jossa on mukana myös kirjaston informaatikko Terttu Turunen. Nyrkkeilytunnin ja suihkun jälkeen seuraavassa nestetankkaussessiossa välittyy joskus hyvinkin tärkeää informaatiota ja syntyy toisinaan oikein hienoja yhteistyö- ja -hankeideoita.

Yhteydenpito tiedekunnan ja kirjaston ja tiedekuntalaisten kirjastolaisten välillä on edelleenkin jatkuvaa ja tiivistä, vaikka monien meistä yhteydenpito tiedekuntalaisiin on nykyään ehkä turhankin painotetusti sähköpostivälitteistä, kun työhuoneemmekin sijaitsevat osin kaukana asiakastiloista. Onneksi on aina välillä paitsi juhlia myös tiedekunnan kehittämispäiviä ja erilaisia seminaareja, joissa meillä on mahdollisuus tavata sähköpostiasiakkaitamme myös kasvokkain.

*Eeva Peltonen
kirjastonhoitaja
Valtiotieteellisen tiedekunnan kirjasto
puh 191 22553
eeva.peltonen at helsinki.fi*